

KATEKIZMI I KRISHTERË ORTHODHOKS

BOTIM I KISHËS ORTHODHOKSE AUTOQEFALE TË SHQIPËRISË

TIRANË, 2006

**KATEKIZMI
I KRISHTERË ORTHODHOKS**

- Ribotim -

Shkruar nga: Atë Mihal Terova

Tiranë, 2017

Ç'QUHET KATEKIZËM I KRISHTERË ORTHODHOKS?

Ky është mësimi që na njeh me të vërtetat e Fesë së krishterë Orthodhokse. Këto të vërteta janë dy: 1) ato që duhet të besojmë, dhe 2) ato që duhet të bëjmë, kështu do të jemi të krishterë orthodhoksë besimtarë dhe të trashëgojmë jetën e pasosur.

Të vërtetat që duhet të besojmë quhen *dogma*. Të vërtetat që duhet të bëjmë quhen *virtyte* ose të vërteta *morale*.

Në sa pjesë ndahet katekizmi?

Katekizmi ndahet në dy pjesë: pjesa e parë quhet dogmatike, domethënë na mëson ç' duhet të besojmë, dhe pjesa e dytë quhet morale, se na mëson ç' duhet të bëjmë, që të jemi me të vërtetë të krishterë orthodhoksë.

Sa llojesh janë besimet?

Të gjithë njerëzit e kuptojnë që botën e krijoj dhe e sundon një fuqi e lartë, të cilën e adhurojnë si Perëndi. Meqenëse jo të gjithë kanë po atë zhvillim mendor, e kuptuan Perëndinë në mënyra të ndryshme. Disa besuan si Perëndi diellin, hënën dhe yjet, disa zjarrin dhe disa statujat e drurët ose të tjera gjëra të natyrës. Pra, besimi në shumë perëndi është i gabuar se perëndi bëhen fuqitë

e natyrës. Adhuresit e shumë perëndive quhen politeistë.

Perëndia ua shfaqti njerëzve bazat e besimit të vërtetë; më parë judenjve, të cilëve u dërgoi patrikët Avraamin, Isaakun dhe Jakovin, Moisiun dhe profetët.

Pastaj zbatoi në tërë botën besimin e vërtetë duke dërguar Birin e Tij të vetëmlindur, Zotin tonë Jisu Krisht, i Cili mësoi besimin e plotë. Pra besimet ndahen në: politeiste, domethënë besim në shumë perëndi, dhe monoteiste, në një perëndi. Monoteiste janë:

Besimi Judaik, i formuar nga Moisiu 1500 vjet para Krishtit, i cili përgatiti njerëzit që të kuptojnë se Krishterimi Orthodhoks është besimi i vërtetë edhe shpëtimtar.

Besimi i Krishterë, të cilin e themeloi vetë Shpëtimtari ynë Jisu Krisht, i Cili ngriti njerëzimin në shkallën e lartë të Perëndisë.

Besimi Mysliman, që e themeloi Muhameti, lindur në Arabi 570 vjet pas Krishtit.

Shënim. Katekizmi ka ardhur nga fjala greke *kat-eho*, domethënë mësoj një njeri me zë; prandaj katikumenë quheshin ata që mësonin më parë dogmat e Krishterimit dhe pastaj pagëzoheshin në emrin e Trinisë së Shenjtë dhe bëheshin besimtarë të Kishës. Meqenëse prindërit janë të krishterë, natyrisht dhe bijtë e tyre do të bëhen të krishterë dhe në moshën e duhur do të mësojnë nga Katekizmi i Shenjtë dogmat e fesë. Mësimet e Katekizmit të Shenjtë burojnë nga librat dhe traditat e shenjta.

Libra të Shenjtë quhen ata libra që përmbajnë shfaqjen e Perëndisë, domethënë zbulimin e dogmave dhe të porosive. Bibla e Shenjtë është e Perëndifrymëzuar, se

shkruesit e saj u frymëzuan prej Shpirtit të Shenjtë dhe me atë ndriçim i shkruan.

Bibla përbëhet nga dy pjesë: nga Dhiata e Vjetër dhe Dhiata e Re. Dhiata e Vjetër përmban Librat e Shenjtë, që u shkruan prej profetëve përpara ardhjes së Zotit tonë Jisu Krisht dhe tregojnë historinë e popullit izraelit dhe premtimet e Perëndisë për ardhjen e Shpëtimtarit. Dhiata e Re përmban librat që u shkruan prej apostujve pas ardhjes së Zotit tonë Jisu Krisht, ku tregohet për jetën dhe doktrinën e Tij, si dhe lëçitjen e Ungjillit prej apostujve në gjithë kombet.

Librat e Dhiatës së Vjetër janë 49 dhe ndahen në:

1. Historikë, që tregojnë historinë e judenjve.
2. Didaktikë, që përmbajnë tregime morale dhe himne në stil poetik.
3. Profetikë, që përmbajnë Profecitë për ardhjen e Shpëtimtarit në botë.

1. Librat historikë të Dhiatës së Vjetër janë:

- Pentatefku, domethënë të pesë Librat e Moisiut, që përmbajnë historinë e judenjve që nga krijimi i botës gjer në vdekjen e Moisiut.

- Jisu Navi, që përmban pushtimin dhe stabilizimin e judenjve në Kanaan, në tokën e premtuar.

- Gjykatësit, ku tregohet historia e judenjve në kohën e Gjykatësve.

- Ruthi, ku tregohet historia e saj.

- Katër librat e Mbretërve dhe dy librat e Kronikave, ku tregohet historia e judenjve në kohën e Mbretërve gjer në prishjen e Jerusalemit prej Nabukodonosorit.

• Dy librat e Ezras dhe një i Nehemias, ku tregohet se si judenjtë nën udhëheqjen e Ezras dhe Nehemias u kthyen nga skllavëria e Babilonisë në Jerusalem.

- Libri i Tobit
- Libri i Juditit
- Libri i Esterit
- Tre librat e Makabejve, ku tregohen punët heroike që bënë judenjtë nën udhëheqjen e Makabejve.

2. Librat didaktikë të Dhiatës së Vjetër janë:

- Psalmet e Davidit
- Jovi
- Fjalët e Urta
- Kishtari (Predikuesi) ose (Ekleziastiku)
- Kënga e Këngëve
- Urtësia e Solomonit
- Urtësia e Sirakut.

3. Librat Profetikë janë 12 që u shkruan prej profetëve të "vegjël" dhe 6 që u shkruan prej profetëve të "mëdhenj":

- Isaia
- Jeremia (dhe Varuk, Vajtimet dhe Letra e Jeremisë)
- Jezekieli
- Danieli

Librat e Dhiatës së Re janë 27:

1. Katër Ungjijtë (sipas Mattheut, Markut, Llukait dhe Joanit), në të cilët përmbahet lajmi gazmor që erdhi Shpëtimtari në botë dhe rrëfëhet jeta dhe mësimi i Tij.

2. Veprat e Apostujve, ku tregohet misioni i apostujve për përhapjen e Ungjillit.

3. Njëzet e një Letrat e Apostujve.

4. Zbulesa, i Joanit (Apokalipsi), ku tregohet që Krishterimi *do të fitojë dhe do të triumfojë*.

Ç'janë traditat e shenjta?

Apostujt nuk i shkruan në librat e tyre gjithë mësimet dhe zakonet e krishtera. Përveç Librave të Shenjtë kemi dhe një burim të dytë të besimit tonë, Traditën e Shenjtë, e cila është dhënë gojë pas goje prej Apostujve në Kishë. Pra traditat e shenjta kanë fuqi të barabartë me Librat e Shenjtë. Traditën e Shenjtë e ka ruajtur të kulluar Kisha Orthodhokse.

PJESA E PARË

- DOGMATIKE -

Pjesa e parë e Katekizmit të Shenjtë na mëson dogmat e Kishës Orthodhokse, domethënë ç' duhet të besojmë që të jemi të krishterë të vërtetë, prandaj kjo pjesë quhet dogmatike.

Këtu jepet shkurtazi mësimi i Kishës për fenë. Dogmat e Kishës sonë, të cilat gjerësisht trajtohen në Librin e Shenjtë dhe në Traditën e Shenjtë, jepen shkurtimisht dhe me pak fjalë në Simbolin e Besimit. Simbol është si fjalë ushtarake. Ashtu si ushtarët me disa fjalë ose me shenja njihen midis tyre dhe dallohen nga armiqtë, kështu dhe orthodhoksët me Simbolin e Besimit dallohen kryesisht nga joorthodhoksët.

Simboli ndahet në 12 nene: neni i parë bën fjalë për Perëndinë Atin, neni II gjer në VII bën fjalë për Perëndinë Birin, neni VIII bën fjalë për Shpirtin e Shenjtë, IX bën fjalë për Kishën, X për Pagëzimin, XI për ngjalljen e të vdekurve dhe XII për jetën e ardhshme. Shtatë nene të Simbolit i hartoi Sinodi I Ekumenik, i cili u mbledh në Nike, më 325, që dënoi mësimin e Ariosit, një prift në Aleksandri të Egjiptit, i cili mohonte Hyjninë e Shpëtimtarit tonë Jisu Krisht. Nenet e tjera u plotësuan nga Sinodi II Ekumenik i Konstandinopojës, më 381. Ky

sinod dënoi mësimin e Patrikut Maqedonios të Konstandinopojës, i cili mohonte Hyjninë e Shpirtit të Shenjtë.

SIMBOLI I BESIMIT

I. *Besoj në një Perëndi, Atë të tërëfuqishëm, krijues të qiellit e të dheut, dhe të gjitha të dukurave e të padukurave.*

II. *Dhe në një Zot, Jisu Krishtin, Birin e Perëndisë, të vetëmlindurin, që lindi prej Atit përpara gjithë shekujve. Dritë prej drite, Perëndi të vërtetë prej Perëndie të vërtetë, të lindur, jo të bërë, që ka të qenët një me Atin, me anën e të cilit u bënë të gjitha.*

III. *Që për ne njerëzit dhe për shpëtimin tonë zbriti prej qiejve dhe u trupëzua prej Shpirtit të Shenjtë dhe Virgjëreshës Mari dhe u bë njeri.*

IV. *Dhe u kryqëzua për ne në kohë të Pontit Pilat dhe pësoi e u varros.*

V. *Dhe u ngjall të tretën ditë sipas shkrimeve.*

VI. *Dhe u ngjit në qiejt, dhe rri në të djathtë të Atit.*

VII. *Dhe do të vijë përsëri me lavdi të gjykojë të gjallët e të vdekurit, Mbretëria e të cilit nuk do të ketë mbarim.*

VIII. *Dhe në Shpirtin e Shenjtë, Zot, Jetëbërës, që buron prej Atit, që adhurohet e lavdërohet bashkë me Atin e me Birin, që foli me anën e profetëve.*

IX. *Në një Kishë të Shenjtë, Katholike dhe Apostolike.*

X. Pohoj një pagëzim për ndjesën e mëkateve.

XI. Pres ngjalljen e të vdekurve.

XII. Dhe jetën e ardhshme të amshuar. Amin.

Neni I i Simbolit të Besimit:

Besoj në një Perëndi, Atë të tërëfuqishëm, krijues të qiellit e të dheut, dhe të gjitha të dukurave e të padukurave.

Ç'na mëson Neni I i Simbolit?

Neni I na mëson që është një Perëndi e vetme dhe e vërtetë, i Cili krijoi botën dhe përkujdeset për të.

Si provohet që ka Perëndi?

Që ekziston një Perëndi, provohet dhe nga ekzistenca jonë, dhe nga bota e tërë. Sikurse ne s'mund të krijojmë veten tonë, kështu edhe bota s'është e mundur të vetëkrijohej; pra e ka krijuar një Tjetër dhe Ky është Perëndia.

Ekzistenca e Perëndisë provohet dhe nga zëri i ndërgjegjes sonë, e cila na tregon të mirën që duhet të bëjmë dhe na ndalon nga e liga. Kjo ndërgjegje sipas veprës, në qoftë se vepra është e mirë, na shpërblen me një gëzim të patreguar, dhe në qoftë se vepra është e ligë, na qorton ashpër. Këtë zë të brendshëm e ka vënë Perëndia. Ekzistenca e Perëndisë provohet dhe nga historia e përbotshme, se s'ka qenë mbi dhë asnjë popull, që s'ka adhuruar perëndi. Natyrisht, besimi në Perëndinë është mbi arsyen, por jo jashtë arsyes.

Qenia dhe cilësitë e Perëndisë.

Perëndia është jolëndor dhe frymëplotë, prandaj si i tillë është: 1) i përjetshëm, që nuk ka as nisje, as mbarim, 2) i padukshëm, se i mungon lënda që është vetëm e dukur, 3) i panxënë, domethënë nuk kufizohet me ndonjë vend, por përkundrazi ndodhet kudo, 4) i pandryshuar, se ngaqë është absolutisht i plotë, s'mund të bëhet as më i plotë, as më pak i plotë, se atëherë do të pushonte së qeni Perëndi, 5) i tërëfuqishëm, se mund t'i bëjë të gjitha, 6) i gjithurtë, se të gjitha i bën me urtësi, 7) i shenjtë dhe i pamëkatshëm, 8) i drejtë, se shpërblen të mirën dhe dënon të ligën (do t'i japë cilitdo sipas veprave të tij). 9) i gjithëmirë, se dëshiron shpëtimin e të gjithëve.

Pse Simboli na mëson një Perëndi?

Perëndia është një nga qenia dhe nga natyra, por i trinishëm nga personat hyjnorë, domethënë Ati, Biri edhe Shpirti i Shenjtë, Trini e njëqenëshme dhe e pandarë.

Nga qenia dhe nga natyra s'ka asnjë dallim midis personave të Trinisë së Shenjtë, prandaj edhe ne ashtu si adhurojmë Atin, kështu adhurojmë edhe Birin, edhe Shpirtin e Shenjtë; por ka dallim në personat e Trinisë së Shenjtë vetëm nga kjo: se Ati është i palindur, Biri, personi i dytë i Trinisë, është lindur prej Atit, dhe Shpirti i Shenjtë buron prej Atit.

Mister është se si Perëndia është në tre persona të cilët përbëjnë vetëm një Perëndi, sepse nuk është e mundur të kuptohet prej mendjes së njeriut. Por shpjegimin e së vërtetës na e mësoi Shpëtimtari, i Cili i porositi nxënësit e Tij që të pagëzojnë "Në emrin e Atit, e të Birit dhe të Shpirtit të Shenjtë" (Mat. 28:19). U shfaq edhe ndër ne

Trinia e Shenjtë në pagëzimin e Shpëtimtarit tonë, kur Biri pagëzohej, Ati dëshmoi duke thirrur: “Ky është Biri im i dashur, të Cilin e pëlqeva”, dhe Shpirti i Shenjtë zbriti në formë pëllumbi.

Pse quhet Perëndia në Simbol i Tërëfuqishëm?

Se Ai përkujdeset për tërë krijesat dhe i përmban me fuqinë dhe dëshirën e Tij.

Si e krijoi Perëndia botën?

E krijoi pa ndonjë lëndë, se edhe lënda nuk mund të ndodhet vetiu, pra Perëndia e krijoi botën vetëm me Fjalën e Tij, ashtu si thotë Bibla e Shenjtë “Perëndia tha dhe u bë” (Gjeneza 1).

Ditën e parë bëri dritën, të dytën bëri qiellin, të tretën ndau ujërat nga toka, të katërtën bëri diellin, hënën dhe yjet, të pestën peshqit edhe shpendët, të gjashtë shtazët dhe në fund njeriun, mbretin e gjithë natyrës.

Perëndia e krijoi botën jo se kishte ndonjë nevojë për të, por si i Tërëmirë të japë nga të mirat e Tij në krijesat dhe nga dashuria e Tij t’i bëjë të lumtura. Përpara pra, se të krijonte botën e dukshme që shikojmë, krijoi dhe botën e padukshme, domethënë engjëjt. Engjëjt janë frymë jolëndore dhe të patrup, që kanë mendje dhe dëshira të lira. Në fillim të gjithë engjëjt u krijuan të mirë.

Por disa nga këta, nga kryelartësia e tyre, kundërshtuan vullnetin e Perëndisë, prandaj u dënuan dhe u bënë engjëj të ligj ose demonë. Engjëjt e mirë për punë janë që të himnojnë dhe të lavdërojnë Perëndinë, t’i shërbejnë Atij, dhe të ruajnë njeriun nga ligësitë. Puna e demonëve është që të luftojnë Perëndinë dhe kujdesen që të tërheqin njeriun në ligësi dhe në mëkate.

Si e krijoi Perëndia njeriun?

Perëndia e krijoi njeriun me një mënyrë të veçantë dhe të jashtëzakonshme nga të gjitha krijesat. Mori baltën nga toka dhe gatoi trupin e njeriut; pastaj i fryu në fytyrë dhe i dha shpirt të gjallë, i cili, është jolëndor dhe i pavdekshëm. Prandaj njeriu është më i larti dhe më i përsosuri nga të gjitha krijesat e dheut.

Ç'na thotë tjetër Bibla për krijimin e njeriut?

Libri i Shenjtë thotë që Perëndia e krijoi njeriun “sipas ikonës dhe shëmbëlltyrës të Tij”. Kjo tregon që Perëndia i dhuroi njeriut shumë cilësi shpirtërore nga të vetat, domethënë e bëri të logjikshëm, të lirë moralisht, mbret të krijesës së dukshme, kështu njeriu mund të afrohet në shkallën hyjnore që t’i përngjasë Perëndisë.

Perëndia e la vetëm njeriun e parëkrijuar?

Perëndia, njeriun e parëkrijuar e quajti *Adam* dhe nuk e la vetëm, por i dha edhe një shoqe, të cilën e bëri kështu: E vuri Adamin në gjumë, i mori një brinjë dhe bëri një grua e ia dha shoqe, të cilën e quajti *Eva*. Nga Adami dhe Eva kanë origjinën e tyre gjithë njerëzit.

Ku i vuri Perëndia të parëkrijuarit?

Të parëkrijuarit morën prej Perëndisë shumë të mira shpirtërore dhe lëndore. Ai i vuri që të banojnë në Parajsë, domethënë në një kopsht shumë të këndshëm dhe pjellor, që e mbolli në Eden.

Në Parajsë Adami dhe Eva rronin shumë të lumtur, se ishin në shoqërim të vazhdueshëm me Perëndinë dhe gëzonin gjithë të mirat që ishin atje.

Ç'porosi i dha Perëndia njeriut?

Që ta provojë Perëndia njeriun dhe ta ushtrojë në luftën kundër të ligut, e ndaloi që të hante nga pema e njohjes të së mirës dhe të së ligës dhe ajo pemë u quajt kështu, se njeriu do të tregohet i mirë, në qoftë se nuk hante nga ajo pemë, dhe i lig, në qoftë se hante.

E ruajti njeriu porosinë e Perëndisë?

Mjerisht jo, se djalli në formë gjarpri gënjeu Evën dhe ajo, mbasi hëngri frutin e ndaluar, i dha dhe Adamit, i cili hëngri gjithashtu dhe kështu e prishën porosinë e Perëndisë dhe mëkatuan. Përfundimet e mëkatit ishin të mëdha, se më parë ishin pranë Perëndisë dhe deshën gjithnjë të mirën. Pas fajit u larguan nga Perëndia, mendja iu errësua dhe zemra e tyre filloi të pëlqejë të ligën.

Përfundime të tjera të mëkatit ishin edhe këto:

Në Parajsë ishin të lumtur dhe të pavdekshëm, por pas fajit ranë në mjerime, fatkeqësi, në sëmundje dhe pastaj në vdekje. Por mjerisht këto përfundime të mëkatit nuk u kufizuan tek Adami dhe Eva, por u përhapën dhe në stërnipërit e tyre si një trashëgimi e ndyrë.

Për përkujdesjen e Perëndisë.

Perëndia, pasi krijoi botën, nuk e la në fatin e saj, por përkujdeset për të. Kjo quhet Përkujdesja Hyjnore. Lënia e botës në fatin e saj nuk përputhet me mirësinë e Tij.

Prandaj Perëndia jo vetëm nuk e la botën që të priset, por përkujdeset që të plotësohet qëllimi për të cilin u krijua. Përkujdesjen e Perëndisë për botën na e tregon Davidi në Psalmin 103, duke thënë: "Atë që u jep, e mbledhin. Me të hapur ti dorën, të gjitha mbushen me të

mira; me të kthyer ti fytyrën në anën tjetër, ato tronditen. Kur ti u merr frymën, ato vdesin dhe rikthehen në baltën e tyre. Kur dërgon frymën tënde, ndërtohen dhe përtërit fagen e dheut". Perëndia përkujdeset dhe për më të voglat krijesa, si për shpendët e qiellit dhe për lulet e arës, ashtu si thotë Zoti ynë në Ungjillin sipas Mattheut, 9:26: "Vini re shpendët e qiellit, të cilat as mbjellin, as korrin, por Ati juaj qiellor i ushqen".

Por më tepër përkujdeset për njeriun, se i dha mendje edhe vullnet të lirë, dhe pas mëkatit i dërgoi për shpëtim Birin e Tij dhe Shpirtin e Shenjtë. Përkujdesja Hyjnore na ruan nga shumë rreziqe, se thotë: "Në qoftë Perëndia me ne, asnjë s'është kundër nesh" (Rom. 8:31).

Ishte e mundur që të shpëtonte njeriu nga mëkati?

Pas mëkatit të Adamit demoralizimi njerëzor po shtohet përditë. Njerëzimi s'ishte e mundur të shpëtonte me fuqitë e tij. Prandaj duhej të bëhej një nga të dyja, ose njeriu të mbetej përjetë fatkeq, ose Perëndia ta ndihmonte me ardhjen e Tij dhe ta shpëtonte. Prandaj kur u përmbush koha, Perëndia dërgoi për shpëtimin e njerëzimit Birin e Tij, i Cili zbriti prej qiejve dhe u trupëzua prej Shpirtit të Shenjtë dhe Virgjëreshës Mari dhe u bë njeri. Kështu i Biri i Perëndisë, u bë Perëndi dhe njeri i plotë, me një fjalë Hyjnjeri. Krishti si Perëndi ishte plotësisht me qenien e Atit, dhe si njeri përbëhej prej trupi dhe shpirti njëloj me të gjithë ne, përveç mëkatit.

Neni II i Simbolit të Besimit:

Dhe në një Zot, Jisu Krishtin, Birin e Perëndisë, të vetëmlindurin, që lindi prej Atit përpara gjithë shekujve. Dritë prej drite, Perëndi të vërtetë prej Perëndie të vërtetë, të lindur, jo të bërë, që ka të qenët një me Atin, me anën e të cilit u bënë të gjitha.

Ç'na mëson Neni II i Simbolit?

Në fillim të këtij Neni duhet rikujtuar Neni I., "Besoj...". Shpëtimtari quhet Zot, se është zoti i gjithësisë.

Jisu është emri që iu dha ditën e tetë pas lindjes dhe u rrethpre sipas Ligjit të Moisiut; Jisu domethënë Shpëtimtar. Krisht, domethënë i mirosur. Mbretërit e judenjve, kur merrnin fronin e mbretërisë së tyre, miroseshin. Pra, meqenëse Jisui është Mbreti Shpirtëror i njerëzimit, i mirosur prej Shpirtit të Shenjtë, u quajt Krisht.

Shpëtimtar quhet i vetmi Bir i Perëndisë, sepse është i vetëm nga natyra, kurse ne njerëzit jemi bij të Perëndisë nga hiri, kur veprojmë mirë.

Me anën e të Cilit u bënë të gjitha, domethënë ashtu si Ati është Krijuesi i botës, kështu dhe Biri është Krijues dhe jo i krijuar, sikurse blasfemonte Ariosi. Pra është Perëndi i vërtetë, i lindur prej Atit, si dritë prej drite.

Neni III i Simbolit të Besimit:

Që për ne njerëzit dhe për shpëtimin tonë zbriti prej qiejve dhe u trupëzua prej Shpirtit të Shenjtë dhe Virgjëreshës Mari, dhe u bë njeri.

Ç'na mëson Neni III i Simbolit të Besimit?

Ky Nen na mëson, që personi i dytë i Trinisë së Shenjtë, Biri i Perëndisë, për të shpëtuar njerëzit nga mëkati, zbriti

prej qiejve, mori trup njeriu prej Virgjëreshës dhe Hyjlindëses Mari me anën e Shpirtit të Shenjtë dhe u bë njeri.

A ishte nevojë të bëhej njeri Biri i Perëndisë?

Nevoja që të bëhej njeri ishte që të na shpëtojë, se vetëm si njeri ishte e mundur të kryqëzohej dhe të derdhte gjakun e Tij për mëkatet tona.

Por edhe si u bë njeri, mbeti sikurse ishte përpara, Perëndi i vërtetë. Nga kjo kuptohet që Zoti ynë, si Perëndi - njeri i vërtetë, kishte dy natyra, një të perëndishme dhe tjetër njerëzore; kishte dhe dy vullnete, një si Perëndi dhe një si njeri.

Si e shpëtoi Zoti ynë Jisu Krisht njerëzimin?

E shpëtoi, e para me mësimin e Tij; e dyta, me shembullin dhe e treta me vdekjen e Tij.

1. Me mësimin e Tij.

Shpëtimtari na mësoi kryesisht Dogmën dhe Moralin. Idetë themeltare të mësimin të Tij janë, se Perëndia është Ati i gjithë njerëzimit edhe ne jemi bijtë e Tij. Krishti, duke mësuar nxënësit e Tij si të falen, u tha atyre të thonë "Ati ynë që je në qiejt".

a) Judenjtë e konsideronin Perëndinë si Zot të frikshëm, i cili dënon gjer në brezin e tretë dhe të katërt. Krishterimi, përkundrazi, e konsideron Perëndinë si një Atë plot me dashuri dhe mëshirë për ne. Nga ky mësim kuptojmë se të gjithë jemi vëllezër, meqenëse jemi bij të një Ati. Nga vëllazërimi i gjithë njerëzve del, që duhet të duam njëri - tjetrin, se njohja e të krishterëve është dashuria.

“Nga kjo do t’ju njohin të gjithë, që jeni nxënësit e mi, në qoftë se keni dashuri për njëri - tjetrin” (Jn. 13:35).

b) Lidhja jonë me Perëndinë duhet të jetë lidhje dashurie. Porositë e Perëndisë duhet t’i ruajmë jo nga frika, por nga dashuria për Të. Se e mira ka vlerë kur bëhet nga dashuria dhe jo nga frika ose nga interesi.

c) Perëndia, meqenëse është i Mëshirshëm, e ndjen mëkatarin e penduar. Mëkatari mund të jetë i sigurt se ka gjithmonë ndjesë përpara Perëndisë, në qoftë se pendohet me gjithë zemër. Këtë e tregoi në paravinë e birit “plangprishës” (Lluk. 15:11-31).

d) Të pastruarit kështu nga mëkatet përbën Mbretërinë e Perëndisë në botë, në të cilën mbretëron Ligji dhe dëshira e Perëndisë. Mbretërinë që thamë erdhi dhe e themeloi në botë Zoti ynë Jisu Krisht.

Shpëtimtari ynë me fjalimet e Tij të ndryshme, por më tepër me ato “në mal”, tregoi parimet më kryesore të Krishterimit. Shumë herë fliste me paravoli, domethënë me rrëfime, prej të cilave dilte si përfundim një e drejtë fetare ose morale.

2. Me shembullin e jetës së Tij.

Zoti ynë Jisu Krisht shpëtoi botën, jo vetëm se i mësoi botës virtytet e larta, por se Ai vetë, i pari i zbatoi në jetën e Tij. Mësimi s’ka ndonjë vlerë, në qoftë se nuk provohet me shembullin e jetës së atij që e mëson. Zoti nuk na mësoi vetëm detyrat që kemi kundrejt Perëndisë dhe ndaj të afërmit tonë, por dhe u bë shembulli i gjallë i atyre. “Faj nuk bëri dhe as që u gjend dinakëri në gojën e

tij" (Petr. 2:22). Për hir të njerëzve mësonte gjithnjë dhe kudo, dhe mësimet e Tij i pasonte me mirëbërje, megjithëse Ai s'kishte ku të mbështeste kryet (Mat. 8:20) dhe më së fundi dha edhe jetën e Tij për ata. "Dashuri më të madhe se kjo s'ka asnjë, që të vërë shpirtin e tij për miqtë e tij" (Jn. 15:13).

3. Me vdekjen e Tij.

Shpëtimtari ynë e vulosi jetën me vdekjen e Tij martirike, me të cilën na dha mësimin e lartë që të flijojmë të gjitha dhe, në qoftë se është nevoja dhe jetën tonë përpara detyrës. Për më tepër, me gjakun e Tij mbi kryq miqësoi Perëndinë me njerëzimin, i cili ishte larguar nga Perëndia nga shkakun e mëkatit të njeriut të parëgatuar Adam, dhe kështu u plotësua rilindja dhe shpëtimi i njerëzimit.

Neni IV i Simbolit të Besimit:

Dhe u kryqëzua për ne në kohë të Pontit Pilat, dhe pësoi e u varros.

Ky Nen na mëson, që në ditët e qeveritarit romak të Judesë, Pont Pilatit, Zoti ynë Jisu Krisht u ndoq prej kryepriфтërinjve dhe shkruesve dhe pasi u dënua me vdekje, u kryqëzua, vdiq dhe u varros.

Përse kryepriфтërinjtë dhe shkruesit e judenjve e përndoqën Jisu Krishtin?

Kjo u bë se ai qe kundërshtar i tyre, sepse jo vetëm që i qortonte për hipokrizinë që tregonin dhe për të tjera ligësi, por edhe se tërhiqte me mësimet dhe çuditë e Tij nderimin dhe respektin e popullit.

Kryepriiftërinjtë dhe shkruesit kishin për detyrë të shpjegonin Ligjin e Moisiut dhe të profetëve dhe të mësonin popullin, por ky nuk dëgjonte mësimet e tyre, duke ditur se ata ishin hipokritë dhe nuk jetonin sipas mësimave që jepnin. Përkundrazi populli e adhuronte Krishtin, se e dinte që jeta e Tij ishte konform me principet morale që mësonte. Prandaj kryepriiftërinjtë dhe shkruesit e urrenin dhe kërkonin vdekjen e Tij.

Neni V i Simbolit të Besimit:

Dhe u ngjall të tretën ditë sipas shkrimeve.

Ky Nen na mëson që Zoti ynë Jisu Krisht pasi u kryqëzua dhe u varros si njeri, u ngjall ditën e tretë prej së vdekurish dhe kështu u mund fuqia e vdekjes dhe e djallit. Ngjalljen e Tij prej së vdekurish ua kishte paralajmëruar nxënësve të Tij duke thënë: “Ja tek po ngjitemi në Jerusalem dhe do të jepem në duart e kryepriiftërinjve, të cilët do të më mendojnë dhe do të më kryqëzojnë, por ditën e tretë do të ngjallem, sikurse thonë shkrimet për mua”.

Neni VI i Simbolit të Besimit:

Dhe u ngjit në qiejt dhe rri në të djathtë të Atit.

Ky Nen na mëson që Zoti ynë Jisu Krisht pasi u ngjall së vdekurish dhe ndenji dyzet ditë bashkë me nxënësit e Tij, u ngjit në qiejt dhe ndenji në të djathtë të Atit.

Ç’porosi u dha nxënësve përpara ngjitjes?

Urdhëroi të mos largohen nga Jerusalemi para se të merrnin Shpirtin e Shenjtë dhe u tha: “Joani pagëzoi me

ujë, por ju do të pagëzoheni me Shpirtin e Shenjtë pas pak ditësh" (Vepr. 1.5), kështu të ndriçuar do predikonin Ungjillin në botë dhe do pagëzonin ata që do besonin, "në emrin e Atit, të Birit dhe të Shpirtit të Shenjtë" (Mat. 28:19). Edhe pasi i siguroi që do të jetë bashkë me ta gjer në mbarim të jetës, i bekoi dhe u ngjit në qiell.

Neni VII i Simbolit të Besimit:

Dhe do të vijë përsëri me lavdi të gjykojë të gjallët e të vdekurit, Mbretëria e të cilit nuk do të ketë mbarim.

Ky Nen na mëson që, sikurse Krishti u ngjit në qiejt bashkë me trupin e tij njerëzor, ashtu prapë me atë trup do të vijë përsëri për të gjykuar njerëzimin sipas veprave që ka bërë secili.

Ardhja e dytë e Krishtit do të jetë vallë si e para?

Jo, se në ardhjen e parë erdhi si njeri i përulur. Dhe s'kishte ku të mbështeste kryet (Mat. 8:20), por në ardhjen e dytë do të vijë si Perëndi i rrethuar me ushtritë engjëjllore, me lavdinë dhe madhështinë e Tij të perëndishme.

Kur do të ngjasë ardhja e dytë e Zotit?

Për këtë Zoti na thotë në Ungjill (Mat. 20:1-13) paravolinë e dhjetë virgjëreshave, që nuk dinin ardhjen e dhëndrit, ditën dhe orën; kjo pra na mëson që ne kurdoherë duhet të jemi të përgatitur.

Si do të bëhet gjykimi i botës dhe shpërblimi?

Këtë na tregon Ungjilli (Mat. 25:31-46). Krishti do të rrijë mbi fron lavdie, të drejtët do t'i vërë në të djathtë

dhe mëkatarët në të majtë; pastaj, pasi t'u numërojnë të drejtëve veprat e tyre të mira, do t'i dërgojë në Parajsë, ku do të trashëgojnë jetën e përjetshme të lumtur. Dhe mëkatarëve, mbasi t'u numërojnë veprat e tyre të liga, do t'i dënojnë në skëterrë ku do të mbeten përjetë.

Neni VIII i Simbolit të Besimit:

Dhe në Shpirtin e Shenjtë, Zot, Jetëbërës që buron prej Atit, që adhurohet e lavdërohet bashkë me Atin e me Birin, që foli me anën e profetëve.

Edhe këtu duhet të rikujtohet "Besoj..." i cili na mëson që Shpirti i Shenjtë është Perëndi i vërtetë, siç është Ati edhe Biri, dhe që buron vetëm prej Atit.

Shpirti quhet i Shenjtë, se shenjtëron gjithë ata që e marrin. Quhet Zot, se zotëron gjithësinë, quhet Jetëbërës, se u jep jetë shpirtërore besimtarëve.

Pasi Shpirti i Shenjtë është Perëndi i vërtetë, personi i tretë i Trinisë së Shenjtë, duhet të adhurohet dhe të lavdërohet po me atë nderim të Atit dhe të Birit, me të cilët është i një qenieje.

Pse thuhet që Shpirti i Shenjtë foli me anën e profetëve?

Më parë, që të tregohet se Shpirti i Shenjtë është Perëndi i vërtetë, se vetëm Perëndia mund të dijë se ç'bëhet dhe ia shfaq njeriut dhe, së dyti, tregohet se Librat e profetëve të Dhiatës së Vjetër janë të Perëndifrymëzuara, sikurse dhe Librat e Dhiatës së Re, që shkruan Apostujt e Krishtit.

Neni IX i Simbolit të Besimit:

Në një Kishë të Shenjtë, Katholike dhe Apostolike.

Ky Nen na mëson për Kishën e Krishtit.

Ç'quhet kishë?

Kishë quhet tërësia e atyre që besojnë në Krishtin, të cilët duke u bashkuar në një besim dhe duke u shenjtëruar me ato mistere përbëjnë një trup, që ka për kryetar të lartë Kryezotin tonë Jisu Krisht.

Kur u themelua Kisha e Krishtit?

Kisha u themelua prej Zotit tonë Jisu Krisht, kur ky zgjodhi të 12 nxënësit, Apostujt e Tij, edhe kur u dërgoi ditën e Pentikostisë (Pesëdhjetores) Shpirtin e Shenjtë. Kështu Apostujt të ndriçuar dolën në botë, predikuan Ungjillin në tërë kombet dhe kështu përhapën dhe forcuan Kishën e krishterë.

Pse Kisha quhet një?

Quhet një se gjithë ata që përbëjnë atë, kanë një krye: Krishtin, bashkohen në një besim dhe shenjtërohen nga të njëjtat Mistere të Shenjta.

Pse Kisha quhet e Shenjtë?

Quhet e Shenjtë, se e shenjtëroi Krishti me gjakun e Tij dhe se qëllimi i saj është, që me mësimin e Jisuit dhe me hirin e mistereve të shenjtërohen gjithë besimtarët që e zbatojnë atë.

Pse Kisha quhet Katholike?

Se përfshin në gjirin e saj tërë njerëzit nga çdo komb, vend dhe me gjuhë të ndryshme, dhe kryesisht sepse përmban të vërtetën e plotë.

Pse quhet Apostolike?

Se u përhap në botë me predikimin e Apostujve, dhe se ruan besimin dhe traditat që mori prej tyre.

Si qeveriset Kisha?

Kisha, siç thamë më sipër, u themelua prej Shpëtimtarit tonë Jisu Krisht, i Cili është Koka e Kishës, por qeveriset mbi dhe prej episkopëve që janë barinj të dhe mësuesit e saj, të cilët kanë si detyrë kryesore t'u mësojnë besimtarëve fjalën e Perëndisë, të kryejnë misteret dhe të qeverisin besimtarët nga ana shpirtërore dhe fetare.

Neni X i Simbolit të Besimit:

Pohoj një pagëzim për ndjesën e mëkateve.

Ky Nen na mëson vetëm për Misterin e Pagëzimit.

Ç'quhen mistere?

Mistere janë ato shërbesa të Kishës, të cilat dallohen nga të tjerat, se janë urdhëruar prej Krishtit ose prej Apostujve dhe se në to u jepet besimtarëve, në mënyrë të fshehtë, Hiri i padukshëm i Shpirtit të Shenjtë. Meqenëse në këto shërbesa vepron fshehtazi Shpirti i Shenjtë, quhen mistere. Në lashtësi ishin të fshehta nga idhujtarët që të mos i përdhosnin.

Misteret e shenjta na sillnin nëpërmjet shenjash dhe materialesh, (si uji, buka, vaji) Hirin e padukshëm të Shenjtë, të nevojshëm për shpëtimin tonë.

Misteret e Shenjta janë shtatë: *Pagëzimi, Mirosjja, Kungimi, Pendimi, Hirotonisja, Martesa dhe Efqelia.*

Pagëzimi

Zoti Krisht, jo vetëm që u pagëzua prej Joanit në lumin Jordan, por edhe kur dërgoi nxënësit e Tij për të predikuar, i porositi të pagëzojnë “në emrin e Atit, të Birit dhe të Shpirtit të Shenjtë”. I pagëzuari kridhet tri herë prej priftit në ujë të bekuar më parë, dhe nxirret prej tij në emrin e Atit dhe të Birit, dhe të Shpirtit të Shenjtë.

Duke u pagëzuar spastrohet nga mëkati i Adamit, dhe në qoftë se është i rritur, spastrohet dhe nga mëkatet e tij dhe bëhet Anëtar i Kishës. Pra ky është kuptimi i Pagëzimit.

Në qoftë në moshë, ç’duhet të bëjë ai që do të pagëzohet?

Duhet pikësëpari që të pendohet për mëkatet dhe të rrëfejë besën e tij në Krishtin dhe pastaj të pagëzohet. Prandaj edhe në shekujt e parë të Krishterimit përpara se të pagëzohej ndonjë, i mësohej katekizmi.

Kur më vonë u vendos si rregull pagëzimi i foshnjave, që të mos vdesin të papagëzuara, u caktua prej Kishës kumbari, i cili si përfaqësues i të pagëzuarit thotë “Besoj...”. Kumbari ose kumbara merr detyrën të përkujdeset për edukimin fetar të foshnjës në moshën e duhur.

Në Kishën tonë Orthodhokse, në rast nevoje, kur foshnja është e sëmurë përdoret spërkatja ose, në raste të caktuara të sëmundjeve të rënda, vetëm lartësohet në ajër tri herë prej cilitdo qoftë i pagëzuar dhe kujtohet në çdo

zbritje emri i çdo Personi të Trinisë së Shenjtë: në zbritjen e parë kujtohet emri i Atit, në të dytën emri i të Birit dhe në të tretën emri i Shpirtit të Shenjtë, dhe konsiderohet i pagëzuar. Por në qoftë se foshnja vazhdon të rrojë, misterit duhet të kryhet.

Misteri i Mirosjes së Shenjtë

Në çastin pas Pagëzimit bëhet dhe Misteri i Mirosjes, domethënë prifti lyen me Miro të Shenjtë të pagëzuarin dhe kështu ky merr dhuratën e Shpirtit të Shenjtë. Pra, Misteri i Mirosjes është ajo Shërbesë e Shenjtë në të cilën prifti lyen me Miro të bekuar pjesët e ndryshme të trupit që pagëzohet. Kush lyhet me Miro të Shenjtë, merr dhuratat e Shpirtit të Shenjtë, që të forcohet në jetën shpirtërore dhe të përparojë në punë të mira.

Misteri i Kungimit

Misteri i Kungimit është ajo Shërbesë e Shenjtë, në të cilën në formë të bukës edhe të verës marrim trupin dhe gjakun e vërtetë të Zotit tonë Jisu Krisht, për ndjesë të mëkateve dhe për jetë të përjetshme.

Kur e formoi këtë mister Zoti ynë?

Një natë para kryqëzimit të Tij hëngri bashkë me nxënësit e Tij "Darkën Mistike" (Mat. 26:17-29). Në atë darkë mori bukën dhe pasi e bekoji ua dha nxënësve të Tij duke thënë: "Merrni, hani, ky është Trupi im".

Pastaj mori kupën e verës dhe pasi falënderoi Perëndinë tha: "Pini prej këtij të gjithë, ky është gjaku im". Pra në këtë Darkë Mistike formoi Misterin e Kungimit, se u tha nxënësve të Tij, që këtë ta bënin gjithnjë

për kujtimin e Tij. Ky Mister duhet të kryhet prej priftit me bukë dhe me verë rrushi të përzier me ujë.

Ç' duhet të besojmë për këtë mister?

Duhet të besojmë që në atë çast kur prifti thërret Shpirtin e Shenjtë dhe bekon bukën e verën, këto të dyja ndryshohen dhe bëhen Trupi dhe Gjaku i vërtetë i Krishtit. Prandaj kur kungohemi marrim në formë të bukës dhe të verës atë Trup të vërtetë edhe Gjak të Krishtit.

Kur duhet të kungohemi?

Me anën e Kungatës bashkohemi me Zotin tonë Jisu Krisht, i Cili tha vetë: "Ai që ha mishin tim edhe pi gjakun tim mbetet tek unë edhe unë tek ai". Pra duhet të kungohemi sa më shpesh sipas udhëzimeve të atit tonë shpirtëror. Më përpara, kuptohet, duhet të jemi përgatitur mirë dhe të ndjerë me këdo.

Si bëhet përgatitja?

Përgatitja bëhet me pendim të vërtetë dhe me rrëfim të mëkateve, me agjërim edhe falje me zemër dhe më shumë me punë të mira.

Misteri i Rrëfimit

Pendimi ose rrëfimi është misteri, në të cilin i krishteri pendohet nga thellësia e zemrës për mëkatet e tij, i rrëfen përpara priftit dhe kështu merr prej Perëndisë, që sheh edhe të fshehtat, ndjesën dhe faljen e tyre.

Kur e krijoi këtë mister Zoti ynë?

Këtë mister e formoi Krishti pas Ngjalljes së Tij, kur u dha nxënësve të Tij Shpirtin e Shenjtë duke u thënë:

“Merrni Shpirtin e Shenjtë. Atyre që do t’ua falni mëkatet, do t’u jenë falur dhe atyre që nuk do t’ua falni, do t’u mbeten të pafalura” (Jn. 20:23). Apostujt këtë pushtet ua dhanë trashëgimtarëve të tyre, domethënë episkopëve, me lejen e të cilëve e zbaton këtë mister priftëria.

Pendimi është i vërtetë: 1) Kur njeriu ndjen fajet dhe helmohet për to, se ka bërë faj në Perëndinë, 2) kur vendos të largohet nga faji dhe kështu e tutje të bëjë punë të mira, 3) kur vjen përpara priftit dhe tregon me hidhërim shpirti fajet pa fshehur ndonjë prej frike ose prej turpi. Këtë mister e bën i krishteri sa herë e ndien nevojë.

Misteri i Dorëzimit në prift

Shpëtimtari ynë kur zgjodhi Apostujt, u dha fuqi të qeverisin Kishën, të zbatojnë mistere dhe të predikojnë fjalën e Perëndisë. Këta e lanë trashëgim tek episkopët duke vënë duart mbi kryet e tyre (hirotonisur) dhe episkopët dorëzojnë priftërinj. Misteri i Priftërisë është ajo shërbesë e shenjtë, në të cilën episkopi, duke vënë duart mbi kryet e kandidatit për prift, i jep Hirin e Shpirtit të Shenjtë që të zbatojë misteret, të qeverisë besimtarët, dhe t’u mësojë fjalën e Perëndisë.

Në këtë mister episkopi këndon lutje të caktuara që të zbresë Hiri i Shpirtit të Shenjtë mbi atë që do të marrë gradën e priftërisë. Gradat priftërore janë tri: e episkopit, e priftit dhe e dhjakut.

Episkopi qeveris kishën e dioqezës së tij, zbaton gjithë misteret, ceremonitë dhe, predikon fjalën e Perëndisë. Prifti zbaton gjithë shërbesat përveç dorëzimit në prift dhe përurimit të kishës. Dhjaku shërben në zbatimin e mistereve dhe predikon fjalën e Perëndisë me lejen e episkopit.

Dorëzimi (hirotonia) i episkopit bëhet të paktën me dy episkopë të tjerë. Priftërinjtë dhe dhjakët mund të jenë të martuar përpara dorëzimit të tyre, se pas dorëzimit nuk mund të martohen, por episkopët merren nga të pamartuarit.

Misteri i Martesës

Misteri i Martesës është ajo shërbesë në të cilën bekohen prej priftit burri dhe gruaja, që do të lidhen me martesë dhe marrin Hirin e Perëndisë që të bëjnë fëmijë dhe t'i rritin me edukatë të krishterë.

Kur filloi martesë?

Martesa filloi nga Perëndia, kur krijoi Adamin dhe Evën dhe i bekoji që të shtohet raca njerëzore, pastaj e shenjtëroi Zoti ynë Jisu Krisht duke thënë: "Ata që bashkoi Perëndia, njeri të mos i ndajë" (Mark. 10:9).

Detyrat e burrit dhe të gruas.

Burri ka detyrë të dojë gruan e tij si veten e tij, dhe gruaja të dojë burrin e saj edhe t'i bindet, dhe që të dy kanë detyrë të shenjtë ta ruajnë martesën të ndershme dhe të edukojnë fëmijët e tyre me moral të krishterë duke i mësuar të duan Perëndinë dhe njerëzit.

Misteri i Efqelisë

Misteri i Efqelisë është ajo shërbesë e shenjtë, në të cilën prifti lyen të sëmurin me vaj të bekuar dhe i lutet Perëndisë ta shërojë nga sëmundjet shpirtërore dhe trupore.

Kisha jonë Orthodhokse e bën sa herë që besimtari i krishterë të ketë nevojë dhe sidomos të Mërkurën e Madhe, si përgatitje për Kungimin e të Enjtes së Madhe etj.

Neni XI i Simbolit të Besimit:

Pres ngjalljen e të vdekurve.

Ky Nen na mëson se trupat e gjithë të vdekurve që në krijimin e botës do të ngjallen dhe do të bashkohen me shpirtrat që kanë jetuar në botë.

Ngjallja e të vdekurve do të bëhet që të vijmë të gjithë përpara Gjykatores së drejtë të Krishtit, dhe të gjykohe mi për punët që kemi bërë në këtë botë. Atëherë të drejtët do të trashëgojnë jetën e përjetshme dhe fajtorët dënimin e përjetshëm në skëterrë.

Shënim. *Pas vdekjes së njeriut dhe ndarjes së shpirtit prej trupit, trupi si lëndor tretet në elementet përbërës, por shpirti si jolëndor mbetet i pavdekshëm.*

Një ditë, të cilën nuk e di asnjëri përveç Perëndisë, trupat e të vdekurve do të ngjallen të shpirtëzuar, po ashtu edhe trupat e atyre që do të ndodhen të gjallë, ditën e Gjykimit do të ndryshohen. Atëherë do të ngjasë ardhja e dytë e Krishtit, e cila do të jetë gazmore për të drejtët dhe e frikshme për fajtorët, sepse secili do të gjykohet sipas punëve të tij. Të drejtët do të rrojnë pastaj të qetë larg çdo hidhërimi dhe shtrëngimi dhe në shoqërim me Perëndinë, bashkë me engjëjt dhe shenjtorët. Të ligjtë do të jenë në mundime, hidhërimë dhe paqetësi të ndërgjegjes së tyre.

Si do të bëhet ngjallja e të vdekurve?

Sikurse Perëndia krijoi trupin e njeriut nga balta, kështu prapë si i Tërëfuqishëm do të ngjallë trupat e njerëzve, të cilët prej vdekjes dhe varrimit janë tretur në baltë.

Neni XII i Simbolit të Besimit:

Dhe jetën e ardhshme të amshuar. Amin.

Ky Nen na mëson që, pas ngjalljes së të vdekurve dhe gjykimit të njerëzve, do të pasojë një jetë e përjetshme dhe e pambarim. Kur themi që do të gjykohet bota, nuk kuptohet që bota do të prishet dhe zhduket, por do të ndryshohet dhe rilindet.

PJESA E DYTË

- MORALE -

Ç'na mëson pjesa e dytë?

Kjo na mëson se cilat janë veprat e mira të doktrinës së krishterë, dhe ku i gjejmë.

Mësimin e Kishës për punë të mira e gjejmë tek Dekalogu, domethënë tek 10 porositë që i dha Moisiut Perëndia në malin e Sinait (Eks. 20:1-17), si edhe në 9 Lumturimet që predikoi Krishti "në mal" përpara nxënësve të Tij dhe popullit (Mat. kap. 5-7).

Nga dhjetë porositë, katër të parat na mësojnë detyrat që kemi kundrejt Perëndisë, dhe gjashtë të tjerat, kundrejt të afërmeve tanë në shoqërinë njerëzore. Dekalogun nuk e ndryshoi ose anuloi Shpëtimtari ynë, por e plotësoi me fjalimet e Tij "në mal".

Prandaj, dhjetë porositë u plotësuan prej Zotit tonë dhe "Nëntë Lumturimet" na mësojnë për jetën tonë të drejtë që duhet të kemi në këtë botë si të krishterë të vërtetë.

Porosia e Parë:

Unë jam Zoti Perëndia yt, që të nxora nga dheu i Egjiptit, prej shtëpie të skllavëruar; s'ke për të pasur Perëndi të tjerë përveç meje.

Porosia e Parë na mëson që një i vetëm është Perëndia i vërtetë dhe Atë duhet të besojmë dhe adhurojmë. Detyrat që na imponon ose ngarkon kjo porosi janë: 1) Të besojmë te Perëndia, domethënë të pranojmë pa dyshim e kundërshtim të vërtetat që na shfaqin. 2) Ta duam, domethënë t'i përkushtohemi plotësisht dhe të mos bëjmë tjetër gjë, që është kundër dëshirës së Perëndisë. 3) Të shpresojmë te Perëndia, domethënë tërë shpresat tona të jenë te Perëndia, se vetëm Ai përkujdeset për shpëtimin tonë dhe na ruan nga çdo e ligë.

Detyra të tjera kemi të adhurojmë dhe t'i falemi Perëndisë.

Ç'është lutja?

Lutja është një bashkëfjalim yni me Perëndinë, në këtë mënyrë rrëfejmë ndjenjat e zemrave tona dhe nevojat që kemi. Lutja është tre llojesh: 1) Lavdërim, kur lavdërojmë dhe himnojmë madhësitinë e Perëndisë. 2) Falënderim, kur tregojmë mirënjohjen tonë dhe të mirat që na janë dhuruar përditë. 3) Lutje, kur i lypim Perëndisë, që të na ndihmojë për nevojat tona, ose të na shpëtojë nga ndonjë nevojë, që mund të kemi.

Zoti ynë Jisu Krisht na mësoi një lutje, ku na tregoi ç'duhet të kërkojmë në lutjet tona.

Kjo lutje quhet e Zotit dhe është:

"Ati ynë që je në qiejt, u shenjtëroftë emri yt, ardhhtë mbretëria jote, u bëftë dëshira jote, si në qiell ashtu edhe mbi dhé; bukën tonë të përditshme jepna neve sot, dhe falna fajet tona, sikurse dhe ne ua falim fajtorëve tanë, dhe mos na shtjer në ngasje, po shpëtona nga i ligu".

Në këtë lutje e quajmë Perëndinë "Ati ynë", se na krijoi dhe na shpëtoi me anën e Zotit tonë Jisu Krisht, dhe vazhdon gjithnjë të përkujdeset për ne, sikurse një atë përkujdeset për fëmijën e tij.

Në këtë lutje i falemi Perëndisë, që të na ndihmojë të shenjtërojmë emrin e Tij me vepra të mira, që kështu edhe mbi dhë të bëhet dëshira e Tij prej njerëzve, sikurse bëhet dëshira e Tij prej engjëjve në qiell.

"Bukën tonë të përditshme" - me këto fjalë i lutemi Perëndisë, që të na japë tërë ato që kemi nevojë për zhvillimin tonë në këtë jetë. I lutemi të na ndjejë fajet, por i zotohemi që edhe ne do t'i ndjejmë fajtorët tanë, se në qoftë se ne tregohemi të pamëshirshëm për të afërmit dhe vëllezërit tanë, dhe Perëndia do të tregohet i pamëshirshëm për ne. I lutemi të na shpëtojë nga ngasjet e të ligut, i cili kërkon gjithnjë të na tërheqë në mëkate.

Cilët shkelin Porosinë e Parë?

Në Porosinë e Parë fajtojnë këta: 1) Ateistët, domethënë ata që mohojnë qenien e Perëndisë; 2) Idhujtarët, domethënë ata që adhurojnë shumë perëndi të rreme; 3) Ata që mohojnë përkujdesjen e Perëndisë; 4) Magjistarët, domethënë ata që nuk kërkojnë ndihmën e Perëndisë, por me magji kërkojnë ndihmën e djallit për të sjellë dobi ose shkatërrim në të tjerët; 5) Ata që janë të ftohtë dhe nuk interesohen për shoqërinë njerëzore, domethënë për Kishën, nuk falen dhe nuk ruajnë porositë e Perëndisë.

Porosia e Dytë:

Nuk do të bësh idhull për veten tënde, ose ndonjë të ngjasë me ato të qiellit lart, në dheun dhe në ujërat që janë më poshtë dheut; nuk do t'u falesh atyre as do t'i adhurosh.

Porosia e Dytë është plotësimi i së Parës. Kur duhet të adhurojmë vetëm një Perëndi, kuptohet që nuk duhet t'u falemi statujave dhe krijesave të ndryshme, domethënë qiellit, dheut ose detit, sikurse bënin shumë popuj të vjetër dhe sikurse bëjnë dhe sot shumë popuj të egër.

Këtu lind pyetja që a janë në kundërshtim adhuruesit e ikonave?

Jo, se ne nuk u japim ikonave të shenjta adhurim Perëndie, por u japim vetëm një nderim dhe falje, e cila na kujton fytyrat e shenjta dhe kujtimin e veprave të tyre. Për shembull, pikturat e personaliteteve të larta, njerëzve të dashur, të prindërve dhe të tjera, i nderojmë dhe i vëmë në një vend të posaçëm të dhomave tona, por nuk besojmë kurrë që ato piktura janë të gjalla. Nderimi ynë është vetëm kujtim i tyre.

Cilët fajtojnë në Porosinë e Dytë?

1) Adhuruesit e shumë Perëndive, idhujtarët. 2) Lakmuesit, të cilët duan të fitojnë me çdo mënyrë të holla, të cilat i adhurojnë si Perëndi. 3) Ata që kanë besimin e tyre në hajmali ose njerëz ("yje" të kinemasë, sportit, politikës etj.).

Porosia e Tretë:

Nuk do të kujtosh emrin e Zotit Perëndisë më kot.

Porosia e Tretë na mëson që duhet të respektojmë Perëndinë dhe emrin e Tij, dhe nuk duhet ta përdorim kot, domethënë në bisedimet tona pa qenë e nevojshme.

Cilët fajtojnë në këtë porosi?

Në këtë porosi bëjnë faj ata që përmendin pa vend Perëndinë, dhe ata që ankohen kundër Tij e betohen pa qenë nevoja.

Shpëtimtari ynë duke përmbushur këtë porosi tha:

“Unë ju them të mos betoheni fare, por le të jetë fjala juaj po, po, dhe jo, jo” (Mat. 5:34). Por në disa raste të jashtëzakonshme na imponohet të betohemi, si për shembull në gjykatë ose në ndonjë zyrë shtetërore, kur emërohemi. Pra atëherë duhet të themi të vërtetën.

Porosia e Katërt:

Kujto ditën e shtunë për ta bekuar. Gjashtë ditë do të punosh dhe të bësh tërë punët e tua, dhe ditën e shtatë pushim për Zotin, Perëndinë tënd.

Ç’na mëson Porosia e Katërt?

Porosia e Katërt na mëson që gjashtë ditët e javës duhet të punojmë dhe të shtatën të pushojmë, duke e sakrifikuar për Perëndinë.

Cila është kjo ditë e shtatë?

Për judenjtë ditë e shtatë është e shtuna, se në atë ditë mbaroi Perëndia krijimin e botës dhe u qetësua, por për

të krishterët është e diela, se në atë ditë Zoti ynë Jisu Krisht u ngjall së vdekurish.

Ç' duhet të bëjmë të dielave?

Të dielave dhe të kremteve të mëdha duhet të vemi në kishë, të dëgjojmë dhe studiojmë fjalën e Perëndisë dhe të lexojmë libra dobisjellës për shpirtin tonë, dhe t'u vijmë në ndihmë të vobektëve e atyre që vuajnë. Prandaj, kur është fjala për ndonjë punë të nevojshme ose filantropike, jo vetëm që s'është mëkat, por përkundrazi është një detyrë.

Këtë na e mësoi Shpëtimtari ynë, kur u akuzua prej farisejve, se shëronte ditën e shtunë edhe tha: "E shtuna u bë për njeriun dhe jo njeriu për të shtunën" (Mark. 2:27).

Cilët fajtojnë në Porosinë e Katërt?

Ata që nga lakmimi i tyre dhe pa nevojë nuk pushojnë punën e tyre të dielave, si dhe ata që i kalojnë të dielat me vepra dhe dëfrime të liga.

Porosia e Pestë:

Ndero atin tënd edhe nënën tënde.

Porosia e Pestë na mëson se duhet të nderojmë dhe respektojmë prindërit tanë, t'u bindemi, t'i ndihmojmë dhe kujdesemi në moshën e pleqërisë, pa u mërztur për dobësitë e pleqërisë së tyre.

Përveç prindërve duhet të nderojmë dhe respektojmë dhe këta: Kryetarin e vendit ku rrojmë, që kujdesohet si atë për lumturinë dhe përparimin tonë; qeveritarët, të cilët na sigurojnë të drejtat njerëzore duke zbatuar ligjet

e shtetit; barinjtë dhe mësuesit e kishave, se ata përkujdesen për shpëtimin e shpirtrave tanë; mësuesit, që na zhvillojnë mendjen me arsim dhe na edukojnë zemrën dhe gjithë mirëbërësit e mbrojtësit tanë.

Porosia e **Gjashtë**:

Mos vrit.

Porosia e Gjashtë na mëson që sikurse duam veten tonë, kështu duhet të duam dhe të afërmin, të respektojmë dhe mbrojmë jetën e tij. Fajtorët e kësaj porosie janë ata që me armë ose me çdo mënyrë tjetër u marrin jetën të afërmit të tyre; ata që jo vetë, po dhe me anën e të tjerëve shkaktojnë humbjen e jetës së ndonjë njeriu, si edhe ata që mund të ndalojnë vrasjen dhe nuk e bëjnë.

Në këtë porosi mëkatojnë dhe ata që vrasin veten e tyre, prandaj dhe Kisha nuk falet për ta dhe nuk lejon të varrosen si të krishterë, vetëm në qoftë se çmenden para këtij akti.

Porosia e **Shtatë**:

Mos kurvëro.

Kjo porosi na mëson se duhet të largohemi nga dërrimet e trupit dhe duhet të respektojmë nderin e të afërmit. Prandaj që të largohemi nga kjo e keqe, duhet të stërvitemi në punë të pëlqyeshme dhe të largohemi nga gjërat që ngasin pasionet tona, domethënë nga shoqëri të liga, nga leximet e librave të dëmshëm, nga shikimi i pamjeve të turpshme dhe filmave pornografikë, nga dëgjimi i muzikës "hard", egërsuese dhe nga përtesa, që është mëma e të ligave.

Porosia e Tetë:

Mos vidh.

Porosia e Tetë na mëson se në asnjë mënyrë nuk duhet të grabisim pasurinë e të afërmit tonë. Kjo porosi na ndalon kusarinë, rrëmbimin e ndonjë gjëje me forcë, marrjen e ndonjë gjëje të huaj me dinakëri, marrjen e dhuratave të kishave ose shoqërive që kanë kurdoherë qëllim bashkimi dhe së fundi, të mos marrim kamata, fajdera të rënda nga ata që huajmë.

Porosia e Nëntë:

Mos dëshmo kundër të afërmit tënd dëshmi të rreme.

Porosia e Nëntë na mëson se kur thirremi në gjykatë, të mos japim dëshmi të rreme kundër të afërmit tonë dhe përgjithësisht të mos intrigojmë dhe të mos akuzojmë të tjerët. Prandaj gjithnjë të themi të vërtetën; duke u larguar nga gënjeshtria, e cila krye ka të mallkuarin. Të mos përbuzim njeri për të metat e tij shpirtërore ose trupore, por të përkujdesemi t'ia ndreqim dhe mos t'i nxjerrim emrin për të keq midis njerëzve.

Porosia e Dhjetë:

Mos ki zili kundrejt të afërmit tënd.

Porosia e Dhjetë na mëson, që jo vetëm të largohemi nga të gjitha ato që na thanë pesë porositë e mëparshme, domethënë: vrasja, kurvëria, vjedhja dhe dëshmia e rreme, por as të mos dëshirojmë ndonjë gjë që ka i afërmi ynë, se nga dëshira e ligë vjen dhe puna e ligë.

Nëntë Lumturimet (Mat. 5:3-12)

1. *Lum të varfrit në shpirt, sepse e tyrja është Mbretëria e qiejve.*

2. *Lum ata që vajtojnë, sepse ata do të ngushëllohen.*

3. *Lum ata që janë të butë, sepse ata do të trashëgojnë dhenë.*

4. *Lum ata që kanë uri e etje për drejtësinë, sepse ata do të ngopen.*

5. *Lum ata që janë përdëllimtarë, sepse ata do të përdëllehen.*

6. *Lum ata që kanë zemër të pastër, sepse ata do të shohin Perëndinë.*

7. *Lum ata që bëjnë paqe, sepse ata do të quhen bij Perëndie.*

8. *Lum ata që ndiqen për punë drejtësie, sepse e tyrja është mbretëria e qiejve.*

9. *Të lumtur jeni ju, kur t'ju poshtërojnë e t'ju përndjekin, e të thonë kundër jush çdo lloj fjale të keqe me gënjeshtër për shkakun tim. Gëzohuni e gazmohuni, sepse paga juaj është e shumtë në qiej.*

Kuptimi i Lumturimit të parë

Kuptimi i Lumturimit të parë është se ata që duan të trashëgojnë Mbretërinë e Qiejve, nuk duhet të jenë kryelartë, por duke ndjerë fajet, të jenë të përlur.

Kuptimi i Lumturimit të dytë

Kuptimi i Lumturimit të dytë është që të krishterët jo vetëm të ndjejnë mëkatet e tyre dhe të jenë të përlur, por duhet dhe të hidhërohen për to, se atëherë ato do t'u falen.

Kuptimi i Lumturimit të tretë

Kuptimi i Lumturimit të tretë është që i krishteri nuk duhet të jetë i egër dhe gojëkeq, por i ëmbël, i butë, se këta do të trashëgojnë dhenë, domethënë edhe këtu do të lumturohen dhe pas vdekjes do të trashëgojnë jetën e pasosur.

Kuptimi i Lumturimit të katërt

Kuptimi i Lumturimit të katërt është që i krishteri duhet të ketë uri edhe etje për drejtësi, domethënë të dëshirojë tepër drejtësinë dhe punët e mira dhe atëherë do të ngingjet, se do të trashëgojë lumturinë e pasosur.

Kuptimi i Lumturimit të pestë

Kuptimi i Lumturimit të pestë është që jo vetëm nuk duhet të rrëmbejë gjërat e të afërmit, por duhet dhe t'u japë nga të tija atyre që kanë nevojë, domethënë të bëjë lëmosha dhe atëherë do të mëshirohet.

Kuptimi i Lumturimit të gjashtë

Kuptimi i Lumturimit të gjashtë është që të jetojë një jetë të pastër dhe të ketë një zemër të larguar nga dëshirat e liga, se atëherë do të vlerësohet të shikojë Perëndinë e tërëpastër dhe do të jetë afër Tij.

Kuptimi i Lumturimit të shtatë

Kuptimi i Lumturimit të shtatë është që i krishteri jo vetëm që nuk duhet të bëhet shkaktar armiqësie midis njerëzve, por duhet të sjellë paqe midis tyre, dhe atëherë do të quhet bir i Perëndisë, meqë Krishti na ka pajtuar me Atin.

Kuptimi i Lumturimit të tetë

Kuptimi i Lumturimit të tetë është që i krishteri duhet të ketë trimërinë të durojë ndjekje dhe vuajtje për drejtësinë, se atëherë do të trashëgojë Mbretërinë e Qiejve.

Kuptimi i Lumturimit të nëntë

Kuptimi i Lumturimit të nëntë është që i krishteri duhet të durojë të shara për emrin e Krishtit, se do të shpërblehet në Mbretërinë e Qiejve.